

Posudek bakalářské práce Barbory Juhové s názvem *Poválečné znárodnění v Československu a ve Velké Británii*, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2021

Barbora Juhová předkládá k obhajobě práci, v níž se pokusila zachytit některé aspekty poválečného znárodnění v Československu a ve Velké Británii. Vedle nástinu problematiky v obou zemích si jako jeden z cílů práce kladla vzájemné porovnání těchto procesů. Tento přístup nabízí možnost nahlížet téma v širších souvislostech, klást si důležité otázky a „formulovat problémy, kterých bychom si jinak nemuseli všimnout“, jak v úvodu zmiňuje sama autorka (s. 1). Po přečtení celé práce je však zřejmé, že tento cíl naplněn nebyl, naopak text často sklouzává ke spíše banálním závěrům, které odrážejí počínající bipolární rozdělení světa, rozdílné ekonomické zázemí (zejména britskou hospodářskou vyspělost, její velmocenské postavení), odlišnou předválečnou i válečnou zkušenost atd. Jedná se však o bakalářskou práci, tudíž lze problémy v argumentaci do určité míry pochopit.

Text je však problematický i v dalších ohledech. Na první pohled logická struktura se při pečlivějším čtení stává nepřehlednou, se silnými „odstředivými tendencemi“ od hlavního tématu. Po úvodu přichází vymezení pojmů znárodnění, konfiskace a vyvlastnění, které vnímám spíše jako ujasnění obsahu těchto konceptů pro samotnou autorku. Ne příliš rozsáhlé definice mohly být doplněny k úvodu příslušných kapitol, případně pouze v poznámce, aby čtenáři a čtenářky chápali, z jakých konceptů daný argument vychází.

Naopak v úvodu práce chybí pasáž věnovaná metodologii – k té se vztahuje pouze jedna věta, kde autorka zmiňuje, že využila metodu komparace (s. 1). Jen opravdu minimální pozornost je v úvodu věnována literatuře (s. 1). Zde bych očekávala mnohem pečlivější rešerši dostupných pramenů a práci s nimi, jejich představení a kritické zhodnocení. A pokud možno také vysvětlení přínosů jednotlivých typů pramenů, respektive publikací. Zde mám na mysli například skutečnost, že pro zachycení tématu znárodnění v Československu autorka využívá i diplomovou a rigorózní práci, případně elektronické zdroje a online televizní pořad – přičemž k danému tématu je dnes k dispozici bohatá škála odborné literatury, zejména z pera Karla Kaplana, Jana Kuklíka, ale i dalších (s texty zmiňovaných autorů studentka v textu samozřejmě pracuje, což oceňuji).

Tím nezpochybňuji povahu takových zdrojů obecně – jak online zdroje, tak kvalifikační práce považuji za přínosné u témat, jimž je v tuzemské historiografii věnována menší pozornost, což může platit třeba i o znárodnění ve Velké Británii. Zde však autorka nabízené možnosti online přístupu k informacím plně nevyužívá. Na jedné straně kladně hodnotím, že pracuje i se zahraniční literaturou (Chick, Morgan, Toninnelli, s. 48–49); na druhé straně tyto tituly cituje spíše menší měrou a svůj argument nezřídka opírá o sbírku přednášek České společnosti národohospodářské z roku 1947. Což je bezpochyby zajímavý pramen, ale jednak je potřeba na něj nahlížet kriticky s ohledem na dobu zpracování, jednak je to pramen v jistém ohledu sekundární, zpracovaný mimo Velkou Británii. I když se jedná o práci bakalářskou, vzhledem k vybranému tématu, měla autorka využít i další texty, především zahraniční odborné studie, kterých existuje

bezpočet (zvláště s ohledem na jejich dobrou dostupnost prostřednictvím elektronických zdrojů, jimiž FHS disponuje). Je však nutné dodat, že pro kvalifikační práci tohoto typu je pramenná základna dostačující, autorka uspokojivě prokázala schopnost prameny vyhledávat a pracovat s odbornou literaturou.

Další část práce – obecný historický kontext – měla nabídnout jakousi základnu a historický vhlad pro následující vlastní reflexi zkoumaného tématu. Považuji za klad práce, že autorka kontext vnímá, že se snaží najít paralely s prvorepublikovým vývojem a správně si uvědomuje, že nacionalizační snahy nejsou něčím, co vzniklo bez předchozích příčin jakoby spontánně až po druhé světové válce, a to jak v Československu, tak ve Velké Británii.

Závěry jsou zde nicméně opět spíše zjednodušené; vzhledem ke skutečnosti, že hlavním tématem práce je období po druhé světové válce, je možné v případě bakalářského stupně toto akceptovat. Bohužel autorka do reflexe obecného historického kontextu zařadila i vývoj v obou zemích po druhé světové válce a sama sobě tím nastražila past, jelikož ve snaze o stručný úvod se dopouští nepřesností, zmatení a vyvolává dojem, že problematice nerozumí (což vyvrací další část, kde již studentka téma poctivě rozebírá). Kapitoly 4 a 5 dokládají zvládnutí problematiky i snahu o komplexní prezentaci závěrů.

Navzdory tomu, že v úvodu autorka vymezuje pojmy (znárodnění, konfiskace, vyvlastnění), je právě jasné vymezení pojmů, souvisejících procesů a jednotlivých etap tím, co považuji za velký problém celé práce. Zejména bych uvítala argumentačně oddělenou problematiku konfiskace majetku zrádců a kolaborantů (včetně skutečnosti, že se jednalo mimo jiné také o první fázi poválečné pozemkové reformy) na straně jedné a na straně druhé znárodnění dolů a klíčového průmyslu. Nedostatečně je pak zachycena problematika pozemkových reforem v období let 1945 až 1947, toto by měla studentka doplnit v rámci obhajoby (zákony o revizi pozemkové reformy, Hradecký program atd.).

Samozřejmě, že ani problematika poválečné pozemkové reformy, ani konfiskace majetku zrádců a kolaborantů (s ohledem na odlišnou historickou zkušenost obou zemí) nemohou být předmětem komparace, stejně jako znárodnění poúnorové, jehož reflexe ani není předmětem práce. Oddělení jednotlivých procesů by tak autorce pomohlo lépe rozpracovat samotnou komparaci problematiky znárodnění v obou sledovaných zemích.

Z formálního hlediska se jedná o standardní text, který nevykazuje zásadnější nedostatky. Jazyk práce je však neobratný, zjednodušující, nepřesný, někdy s hovorovými prvky. Vzhledem k výše zmiňovaným nedostatkům hodnotím práci stupněm 3, dobře – za předpokladu dobře zvládnuté obhajoby.

Posudek vypracovala:

Lenka Krátká, 18. 1. 2022

